

Adam Mackiewicz

Lidzbark Warmiński, st. 20, gm. loco,
woj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 31, 246-247

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

powiększone o drugi trakt. Kolejna przebudowa miała miejsce w okresie baroku – wymieniono fundamenty ścian granicznych budynków nr 43-46, przebudowano piwnicę w kamienicy 49 oraz w kilku przypadkach długie biegi pochyli zastąpiono krótkimi biegami schodów. Poniżej poziomu posadowienia kamienic zalegały warstwy osadnicze z pozostałościami drewnianych budynków w konstrukcji zrębowej, plecionkowej, wkopane w grunt pierwotny becзки. W zebranych materiale ruchomym dominuje materiał ceramiczny: fragmenty naczyń (ponad 50%), przeszliki, kafle; metalowy – gwoździe, fragmenty bliżej nieokreślonych przedmiotów, fragmen kolczugi i ostroga, podkowy, monety miedziane. Od warstwy nr 7 występuje bardzo duża ilość ścinek skóry. Z innych interesujących przedmiotów należy wymienić: 2 kości do gry, 2 łyżwy kościane, 4 osetki kamienne, 3 figurki ceramiczne. Odsłonięte nawarstwienia można datować od XII do XIV/XV w.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Miedzi w Legnicy.

Badania nie będą kontynuowane.

LIDZBARK WARMIŃSKI, st. 20, gm. loco, woj. olsztyńskie

- miasto późnośredniowieczne i nowożytne (XIV-XIX w.)

Badania wykopaliskowe, wyprzedzające inwestycję budowlaną, przeprowadzone w dniach od 31 maja do 25 czerwca przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez D. i J. Herbaczonek. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 92,5 m².

Badania przy ul. Kasprowicza 1 A na st. 20, wykop 7 objęły swym zasięgiem teren działki budowlanej pod budynek mieszkalno-usługowy. Wykop wytoczony zgodnie z projektem realizacyjnym miał kształt nieregularnego wieloboku o wymiarach 9 x 9 x 5,5 x 2 x 3,5 x 10 m. W miejscu prowadzenia badań znajdowała się wcześniejsza zabudowa murowana o XIX wiecznej metryce. Budynek po uprzednim wykonaniu jego inwentaryzacji architektonicznej został rozebrany. Wykop usytuowano między północną ścianą nowo powstałego budynku (od strony południowej) a południową ścianą (od strony północnej) budynku wzniesionego w XIX wieku na bardzo słabych fundamentach kamiennych łączonych na zaprawę gliniano-piaskową. W obrębie wykonanego wykopu w spągu, bezpośrednio nad calcem wystąpił znacznej miąższości (do około 0,8 m grubości) bruk z bezładnie rzuconych kamieni, przy czym nie można wykluczyć, iż częściowo był to bruk naturalny, wtórnie wykorzystany, jeszcze przed powstaniem zabudowy średniowiecznej, na co może wskazywać fakt, iż wszystkie pale posadowione były na bruku. Podkreślić należy również, iż wcześniejsze nawarstwienia kulturowe (wczesnonowożytne i nowożytne) zalegające do głębokości 0,8-1 m od powierzchni, zostały zniszczone przez zabudowę późnonowożytną oraz współczesną. Poza brukiem odsłonięto tu fragmenty elementów konstrukcyjnych budynku drewnianego w postaci czterech pali dębowych o średnicy od 0,2 do 0,6 m. Ponadto w narożniku południowo-wschodnim wystąpił jeden negatyw po palu o średnicy 0,46 m. Ponieważ konstrukcje te zachowały się jedynie w partii spągowej, to jest na wysokości od 0,41 do 0,84 m i nie zdołano uchwycić żadnych elementów poziomych, trudno jest tutaj mówić o konstrukcji, w jakiej te budynki zostały wzniesione. Można jedynie przypuszczać, iż była to jakaś konstrukcja słupowa lub szalunkowa. Niestety niewielkie rozmiary wykopu nie pozwalają na ustalenie kształtu i wielkości budynku. Nawiązując jednak do limitacji mierniczej stosowanej w okresie średniowiecznym, można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż szerokość działki w tym miejscu wynosiła 8,25 m, czyli dwa pręty. Ponieważ nie stwierdzono obecności pali dębowych w części zachodniej wykopu, przyjmując pierwotną szerokość działki w tym miejscu równą dwóm prętom i zachodni skraj wystąpienia relikwów pali po budynku gospodarczym, można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż budynek ten miał około 3,5 m szerokości. Natomiast wszelkie dywagacje na temat jego długości, ze względu na stosunkowo niewielkie rozmiary wykopu, a co za tym idzie uchwycenie tylko środkowego fragmentu budynku, mijająby się z celem. Z całą pewnością można natomiast stwierdzić, iż mamy tu do czynienia z zapleczem gospodarczym budynku (parceli) stojącego kalenicowo do obecnej ul. Powstańców Warszawy, a więc równoległe do obecnej ul. Kasprowicza. Na gospodarczy charakter tego rejonu wskazują także znacznej miąższości nawarstwienia mierzwy zwierzęcej przemieszanej ze zbutwieliną i odpadami drewna. Usytuowanie zabudowy w układzie północ-południe wynika z roz-

planowania przestrzennego opracowanego na podstawie zastosowanej limitacji mierniczej. Tak więc na omawianym tu odcinku budynki pierwotnie usytuowane były kalenicowo do obecnej ul. Powstańców Warszawy, a nie do ul. Kasprowicza, jak to ma miejsce obecnie. Prawdopodobnie zmiana usytuowania budynków w tym kwartale (róg ul. Kasprowicza i Powstańców Warszawy) starego miasta, nastąpiła po pożarze w 1698 r. Jeżeli chodzi o chronologię odsłoniętych pali, to pobrano z nich dwie próbki do badań dendrochronologicznych, z których jedna dała wynik pozytywny, a jedna negatywny (badania te przeprowadził dr Marek Krąpiec z AGH w Krakowie). Uzyskano tu mianowicie datę 1368 r., a więc sześćdziesiąt lat po uzyskaniu dokumentu lokacyjnego przez miasto. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, iż przez pierwsze pół wieku funkcjonowania miasta w miejscu tym nie było żadnej trwałej zabudowy, dopiero w drugiej połowie XIV w. wzniesiono tu pierwszy budynek gospodarczy. Następnym faz zabudowy w tym rejonie ul. Kasprowicza nie udało się uchwycić ze względu na zniszczenia, jakie spowodowała nowożytna zabudowa murowana. Z zabytków pozyskanych w trakcie badań wymienić należy m. in. dużą ilość przedmiotów ze skóry oraz ścinków skórzanych. Ponadto pozyskano wiele fragmentów naczyń ceramicznych (w 99% ceramiki siwej), spośród których udało się wykleić jeden dzbanek, bardzo nieliczne fragmenty kafli, oraz drewniane naczynie klepkowe z zachowanym dnem i czterema klepkami, a także szczątkowo zachowanymi objemkami. Na uwagę zasługuje również niewielka, zdobiona ornamentem rytym, oprawka kościana.

Materiały przechowywane są w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania będą kontynuowane.

LUBAWA, st. III, gm. loco, woj. olsztyńskie

- mury miejskie (1 poł. XIV w.)
- nawarstwienia późnośredniowieczne i nowożytne (XIV-XVIII w.)

Badania wykopaliskowe, wyprzedzające inwestycję budowlaną, przeprowadzone w maju przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowali Alina i Stanisław Schlegel. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 65 m².

Wykop usytuowany był w obrębie posesji, na której do jesieni 1996 r. znajdował się budynek mieszkalny oznaczony nr 7 w zachodniej pierzei ulicy Pomorskiej. Budynek ten posadowiony był na murach miejskich w zachodnim ich ciągu. Był on częściowo podpiwniczony zarówno w części południowej, jak też północnej. Wejścia do piwnic znajdowały się w podłogach pomieszczeń. Przed przystąpieniem do prac rozbiórkowych została wykonana szczegółowa inwentaryzacja budynku, wzniesionego prawdopodobnie w końcu XVIII w. Po rozebraniu budynku, który nie nadawał się do remontu, wytyczono wykop o wymiarach 9 x 7 x 6,8 x 6 m. Prace, które prowadzono podczas budowy istniejącej tu do 1996 r. kamienicy, w znacznej mierze zniszczyły pierwotne nawarstwienia kulturowe, zwłaszcza w miejscach wykopów fundamentowych oraz tam, gdzie wykonano pomieszczenia piwniczne. W wyniku przeprowadzonych badań, a także oględzin piwnic pod budynkiem nr 5 przy ul. Pomorskiej, a więc sąsiadującym od południa z badaną działką, stwierdzono, iż znajdowała się tutaj tzw. baszta zamknięta, usytuowana w zachodnim ciągu murów miejskich, co jest o tyle ciekawe, że do tej pory uważano, iż w Lubawie znajdowały się wyłącznie baszty otwarte. Należy nadmienić, iż mury miejskie w Lubawie zostały wzniesione w pierwszej połowie XIV w. i dostosowane do nieregularnego obrysu wzgórza, na którym wzniesiono miasto. Mury te od strony wschodniej łączyły się z murami zamkowymi. W dolnej partii zbudowano je z kamienia, w górnej natomiast z cegły w wątku wendyjskim. Generalnie należy stwierdzić, iż zadokumentowany układ stratygraficzny jest w miarę czytelny od późnego średniowiecza do pierwszej połowy XVIII w., a konkretnie do pożaru w 1724 r. Warstwy zalegające powyżej, a więc chronologicznie młodsze, zostały zniszczone przez zabudowę nowożytną. Ponadto uchwycono wkopy budowlane pod obwarowania miejskie zarówno w profilu południowym (w tym przypadku wkop pod basztę zamkniętą), jak i północnym (wkop bezpośrednio pod mury miejskie). Poza tym, co jest szczególnie interesujące, w centralnej części wykopu uchwycono duże palenisko z zawartością spalenizny i kamieni. Palenisko to najprawdopodobniej służyło do rozgrzewania kamieni przed ich pokruszeniem, których używano przy budowie murów miejskich, a zwłaszcza do wykonania warstw